

УДК 378.1:[37:33]

ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

© Лазарчук Г.В.

Національна асоціація адвокатів України

Інформація про автора

Лазарчук Ганна Валеріївна: ORCID: /0000-0003-2932-3455; turmalin.rv@yandex.ru; адвокат
Національної асоціації адвокатів України, Національна асоціація адвокатів України;
вул. Ярославська 6, м. Київ; 04071, Україна.

На підставі аналізу наукових джерел з'ясовано суть підготовки взагалі та її особливості. Обґрунтовано поняття «професійна підготовка фахівця» як діяльності з формування професійно-необхідних компетентностей, отримання досвіду їх застосування, удосконалення для ефективного виконання професійних функцій. Розкрито рівні професійної підготовки фахівця, проголошені державними документами в галузі вищої освіти в Україні. Схарактеризовано особливості професійної підготовки на кожному з рівнів. Зважаючи на важливість такої складової професійної підготовки як мета здійснення такої діяльності, схарактеризовано цілі професійної підготовки фахівця за визначеними етапами. Розкрито місце економічної освіти як напряму інженерно-педагогічної освіти. Ураховуючи специфіку економічної освіти майбутнього фахівця, розкрито комплексність цілей професійної підготовки майбутнього фахівця з економіки як одночасне формування в нього професійно-предметних і соціально-виробничих умінь.

Ключові слова: професійна підготовка, цілі підготовки, рівні, майбутній інженер-педагог, інженер-педагог економічного профілю, економічна освіта, інженерно-педагогічна освіта.

Лазарчук А.В. «К определению сущности профессиональной подготовки будущего инженера-педагога экономического профиля»

На основании анализа научных источников выяснены суть подготовки и ее особенности. Обосновано понятие «профессиональная подготовка специалиста» как деятельности по формированию профессионально необходимых компетенций, получение опыта их применения, усовершенствования для эффективного выполнения профессиональных функций. Раскрыты уровни профессиональной подготовки специалиста, провозглашенные государственными документами в области высшего образования в Украине. Охарактеризованы особенности профессиональной подготовки на каждом из уровней. Учитывая важность такой составляющей профессиональной подготовки как цель осуществления такой деятельности, охарактеризованы цели профессиональной подготовки специалиста на определенных этапах. Раскрыто место экономического образования как направления инженерно-педагогического образования. Учитывая специфику экономического образования будущего специалиста, раскрыта комплексность целей профессиональной подготовки будущего специалиста по экономике как одновременное формирование у него профессионально-предметных и социально-производственных умений.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, цели подготовки, уровни, будущий инженер-педагог, инженер-педагог экономического профиля, экономическое образование, инженерно-педагогическое образование.

Lazarchuk H. «The essence of professional training of future engineer pedagogues with economic expertise»

The essence of professional training and its features on the basis of scientific sources is defined. The term "professional training" as the formation of the necessary professional competences, gaining experience, and their improvement to effectively perform professional functions is discussed. The levels of professional training which are declared in legislative documents in the field of higher education in Ukraine are analyzed. The aims of professional training on each level are characterized. The place of economic specialization in the professional training of engineer pedagogue is characterized. The complex aim of professional training of engineer pedagogue is defined as the formation of both professional and social skills.

Key words: professional training, aims of professional training, levels, future engineer pedagogue, engineer pedagogue with economic expertise, economic education, engineer pedagogic education

Постановка проблеми. Завданням вищої освіти є забезпечення суспільства компетентними фахівцями, здатними творчо застосовувати на практиці новітні досягнення сучасної науки і техніки, використовувати інноваційні технології, гнучко реагуючи на запити ринкової економіки. Зміна орієнтирів сучасної виробничої галузі на фахівця, здатного до самовдосконалення впродовж усього життя, зокрема й професійного, висуває нові орієнтири і для процесу професійної підготовки майбутнього представника певної галузі, що має відповідати оновленим вимогам. Усе це зумовлює зміни змісту і технологій забезпечення процесу професійної підготовки, що спричиняє переосмислення й самого призначення цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної підготовки майбутнього фахівця в умовах вищої освіти на сучасному етапі є дослідженими Н. Боритко, М. Васильєвою, Т. Волковою, Н. Колісніченком та іншими. Питанням професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів і різним її аспектам присвячені наукові дослідження Н. Брюханової, Р. Горбатюка, О. Коваленко, М.Лазарева, Е. Нероби та інших. Економічному напрямку в професійній підготовці майбутнього інженера-педагога економічного профілю приділено увагу в дослідженнях сучасних українських дослідників В. Ковальської, В. Кошелевої, С. Хоменко та інших. Проте недостатньо дослідженою залишається проблема з'ясування особливостей професійної підготовки інженерів-педагогів економічного профілю, зокрема у забезпеченні правового аспекту підготовки до виконання фахівцем педагогічних і економічних функцій.

Постановка завдання. Метою публікації є з'ясування суті професійної підготовки майбутнього інженера-педагога економічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння особливостей професійної підготовки майбутнього інженера-педагога економічного профілю необхідно з'ясувати суть підготовки взагалі та її особливості. Так, у словнику української мови «підготовка» має два значення: дія за значенням «підготувати»; запас знань, навичок, досвід тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності. Тобто йдеться про підготовку як процес і як результат, який нерозривно пов'язаний і зумовлений навчанням та практичною діяльністю. Стосовно підготовки майбутнього інженера-педагога Т. Волкова зазначає, що «підготовка – це дії, спрямовані на набуття навичок, формування знань і життєвої позиції, необхідні для роботи з будь-якого фаху» [0, с. 160]. М. Васильєва вважає, що під терміном «підготовка» слід розуміти процес формування, удосконалення знань, умінь, навичок, якостей особистості, необхідних для виконання діяльності, здійснюваної в ході навчання, самоосвіти або професійної освіти [0]. Як бачимо, дослідники звертають увагу на важливість саме процесу підготовки, яка за умови здійснення належним чином забезпечуватиме підготовку (підготовленість, готовність) як результат докладання певних зусиль суб'єктів, що беруть участь у цьому процесі.

Незважаючи на те, що професійна підготовка та професійний розвиток на сучасному етапі є взаємопов'язаними процесами, їх, на думку Н. Колісниченка, слід розрізняти, оскільки «професійна підготовка – спланована та систематична діяльність з отримання досвіду в процесі навчання, обміну знаннями та розвитку індивідуальних або групових навичок з метою вдосконалення професійної діяльності» [0]. Ефективна підготовка фокусується на потребах організації, надається протягом відносно короткого терміну часу і її результатом є негайне вдосконалення діяльності. Професійний розвиток є довготерміновим за своєю природою і більше стосується максимізації індивідуального потенціалу виконавця професійних дій. Він фокусується як на потребах особистості, так і організації, і передбачає коучинг (тренування), надання порад, менторство та реалізацію освітніх програм третього рівня. Результатом професійного розвитку є вдосконалення компетенцій особистості [0].

Професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів О. Чепка розглядає як «неперервний керований процес становлення майбутнього вчителя початкової школи як викладача, вихователя і організатора діяльності учнів на основі оволодіння студентами професійними компетенціями, необхідними для майбутньої професійної діяльності, формування майбутнього вчителя як суб'єкта високої культури і моралі, здатного до самовдосконалення та саморозвитку, мобільного та конкурентоздатного» [0, с. 17].

Отже, аналізуючи наукову літературу з проблеми професійної підготовки, дійшли висновку про те, що *професійна підготовка фахівця* – це систематична, спланована діяльність щодо формування професійно-необхідних компетентностей, отримання досвіду їх застосування, удосконалення, що створює підґрунтя для ефективного виконання професійних функцій.

Професійна підготовка фахівця може мати декілька рівнів, що проголошено і в державних документах із галузі освіти. Так, відповідно до Закону України «Про професійно-технічну освіту» професійна підготовка фахівця може включати такі рівні: 1) допрофесійна підготовка, що передбачає здобуття початкових професійних знань, умінь особами, які раніше не мали робітничої професії; 2) первинна професійна підготовка, що забезпечує здобуття професійно-технічної освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності; 3) перепідготовка робітників, що містить у собі професійно-технічне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку; 4) підвищення кваліфікації робітників як їх професійно-технічне навчання, що дає можливість розширювати і поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва або сфери послуг.

У Законі України «Про вищу освіту» у ст. 5 зазначені рівні вищої освіти, за якими може здійснюватися підготовка фахівців з вищою освітою як: 1) початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти передбачає здобуття особою загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки, спеціальних умінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, що передбачені для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності; 2) перший (бакалаврський) рівень передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю; 3) другий (магістерський) рівень передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності; 4) третій (освітньо-науковий) рівень передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового

дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; 5) науковий рівень передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

Н. Боритко, як і більшість дослідників, процес професійної підготовки визначає як ступінчастий, вважаючи, що ступінчастість обумовлюється відносно дискретними етапами підготовки, які «представляють собою послідовність якісних перебудов у професійній свідомості і діяльності, в образі професійного "Я", в рефлексії, функціях та технології їх використання і виділяє три основні ступені безперервної освіти» [0, с. 41]. Перший ступінь передбачає вибір професії, коли відбувається орієнтація людини у світі професій, засвоєння мотиваційно-психологічних і процесуальних компонентів майбутньої діяльності, ідентифікація ролі фахівця з певною предметною галуззю науки, культури (етап початкової професійної підготовки). Підсумком цього ступеню безперервної освіти є осмислення професійної діяльності. Другий ступінь передбачає самовизначення у професії, оволодіння сутнісними механізмами діяльності, готовністю до трансформації соціокультурного досвіду, пошук (у процесі студентського дослідження) та затвердження (у післядипломній освіті) власної професійної діяльності. Підсумком здобуття цього ступеню виявляється концептуальна позиція фахівця з визначеною системою принципів власної професійної діяльності. Третій ступінь забезпечує професійний саморозвиток, коли авторська концепція реалізується у системі діяльності, досвіді. Процеси осмислення і усвідомлення професійної діяльності відбуваються одночасно і в «точці їх зустрічі» професійно-особистісна позиція фахівця як ціннісно-сміслове утворення стає не тільки основою, але й джерелом саморозвитку фахівця, затвердження професійної свободи та гідності.

О. Чепкою структуровані організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів у навчальному комплексі «педагогічний коледж – педагогічний університет» як макроумови, мезоумови та мікроумови [0, с. 6]. Макроумови включають соціальне замовлення суспільства на підготовку майбутніх учителів початкових класів та розробку і узгодження нормативних документів, які регламентують взаємодію ступенів освіти. Мезоумови – це професійна орієнтація та професійне становлення майбутніх учителів початкових класів на етапі навчання в педколеджі, їх професійна адаптація у процесі здійснення наступності в навчальному комплексі та професійне вдосконалення на етапі навчання в університеті. Мікроумови включають актуалізацію суб'єктивного досвіду студентів, набутого на етапі навчання в педагогічному комплексі: індивідуалізація навчання студентів, яка передбачає їхню самостійну роботу; залучення до науково-дослідницької діяльності, що є підсистемою професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів; творчий розвиток особистості кожного студента.

Важливою складовою професійної підготовки є цілі здійснення такої діяльності. Для досягнення якості професійної підготовки фахівців, як зазначає Б. Сазонов, виділяють чотири основні цілі вищої освіти в сучасному світі: підготовка до успішного входження на ринок праці, підготовка до життя і вироблення активної життєвої позиції; особистісний розвиток; підтримка широкої бази передових знань [0]. У професійній підготовці майбутнього фахівця процес формування цілей його професійної діяльності відбувається в три етапи [0]:

- 1) формування у майбутнього фахівця уявлення про нормативний результат професійної діяльності;
- 2) формування уявлень про якісні параметри нормативного результату діяльності;
- 3) формування уявлень про кількісні параметри нормативного результату діяльності.

Отже, процес формування в майбутнього фахівця цілей його професійної діяльності є, за своєю суттю, інтеріоризацією зовнішньо заданих цілей – перехід їх у внутрішню суб'єктивну мету, коли мета професійної діяльності набуває, як і мотивація, особистісного

сенсу. М. Лазаревим [0] розроблено модель взаємодії процесів пізнавальної діяльності та процесу формування цілей у професійній підготовці майбутніх фахівців. Згідно з цією моделлю, першим етапом формування мети є формування у студентів її внутрішнього первинного образу, який характеризується усвідомленням студентами головних параметрів опису мети. У результаті другого етапу студенти мають усвідомити повний перелік якісних параметрів мети. Третім етапом є формування у студентів кількісних характеристик мети. На четвертому етапі у студентів необхідно сформувати критерії досягнення мети та визначити її розташування в ієрархії цілей. Що ж до затрачених ресурсів (ресурсів для виробництва кінцевого продукту) – то це відповідні фінансові, людські, організаційні ресурси, необхідні для реалізації професійної підготовки та професійного розвитку. Кінцевим продуктом професійної підготовки (продуктом процесу або тим, що є результатом використання вхідних ресурсів) є підготовлений персонал, який пройшов підвищення кваліфікації, а кінцевим результатом (кінцевим ефектом або наслідком дії чи процесу) є вдосконалена діяльність.

Проведений аналіз наукової літератури щодо визначення процесу професійної підготовки дає підстави для висновку про те, що професійна підготовка – послідовний, етапний процес оволодіння компетентностями, що забезпечує готовність до виконання професійних функцій, передбачених суспільством і державою для представника певної галузі.

Слід відзначити, що метою економічної освіти взагалі є розвиток і використання економічних знань для формування творчої особистості, підвищення якості життя українського народу і прогресивного розвитку суспільства. Виходячи з цього, метою розвитку системи економічної освіти є інтенсивне накопичення соціально-економічних знань і оптимізація їх використання як визначного потенціалу необмеженого ресурсу розвитку українського суспільства і його соціально орієнтованої економіки.

В Україні традиційні напрями інженерно-педагогічної освіти вміщують такі галузі, як машинобудування, електроенергетика, металургія, зварювальне виробництво, сільське господарство, хімічна промисловість, радіотехніка, гірниче виробництво, текстильна промисловість, дизайн одягу, економіка та управління, харчова промисловість, поліграфія, охорона праці та екологія. В останнє десятиліття попит на такий напрям як економіка в інженерно-педагогічній освіті значно зріс у зв'язку з потребою підготовки інженерів-педагогів економічного профілю.

Професійна підготовка фахівця повинна відповідати тим цілям, які висуваються до фахівця стосовно покладених на нього професійних функцій. Так, цілями професійної підготовки майбутнього економіста, як визначає І. Шерстньова [0], є державні стандарти вищої освіти визначають формування системи виробничих умінь (професійних, соціально-виробничих і соціально-побутових), а також системи здатностей та вмій розв'язувати проблеми й завдання соціальної діяльності. Автор звертає увагу на умовність такого поділу типових завдань діяльності та відповідних їм виробничих умінь на професійні (предметні), соціально-виробничі та соціально-побутові, пояснюючи умовність тим, що в будь-якому типовому завданні та виробничому умінні фахівця з економіки підприємств є професійна складова (аналітична, планова, організаційна, обліково-статистична, управлінська, контрольна, інформаційна), соціально-виробнича (пов'язана з відповідними вміннями організувати як свою власну професійну діяльність, так і спільну колективну діяльність), а також соціально-побутову (фонова для перших двох складових). У цьому разі необхідно говорити про комплексні цілі професійної підготовки майбутнього фахівця з економіки – одночасне формування професійно-предметних і соціально-виробничих умінь. Реалізація зазначеної моделі формування цілей у методичних системах професійної підготовки майбутніх економістів, на думку І. Шерстньової, зумовлює наявність таких етапів: 1) розробка дерева професійно-предметних умінь; 2) розробка дерева соціально-виробничих умінь; 3) розробка спільного дерева професійно-предметних і соціально-виробничих умінь; 4) визначення для кожного уміння первинного переліку параметрів; 5) визначення для кожної цілі якісних параметрів

і кількісних характеристик; 6) визначення переліку пізнавальних дій, за допомогою яких усвідомлюються якісні параметри та кількісні характеристики цілі; 7) визначення для кожної цілі критеріїв її досягнення та відповідних контрольних дій; 8) визначення для кожної цілі її місця в ієрархії цілей [0].

У міжнародному документі «Рекомендації щодо професійної орієнтації і професійної підготовки в галузі розвитку людських ресурсів № 150» від 23.06.1975 року, ратифікованими Україною в 1997 році, переглянутими на сучасному рівні, у ст. 63 зазначається, що працівники, які проводять професійну підготовку (а саме такими є інженери-педагоги взагалі і інженери-педагоги економічного профілю зокрема), «повинні мати різнобічні теоретичні і практичні знання і значний досвід роботи в технічній галузі, а також технічну та педагогічну підготовку, отриману в установах систем освіти і підготовки» [0]. У ст. 64 додається, що «працівники, які проводять професійну підготовку для окремих галузей економічної діяльності, повинні бути ознайомлені з соціальними, економічними і технічними аспектами та умовами, існуючими в даній галузі економічної діяльності» [0].

Як бачимо, важливе місце у професійній підготовці майбутнього інженера-педагога економічного профілю на міжнародному і державному рівні відводиться його фаховій (економічній) і психолого-педагогічній підготовці.

У дослідженні професійної підготовки інженерів-педагогів у вищих технічних закладах Польщі Е. Нероба [0] визначає, що така підготовка охоплює спеціальну і психолого-педагогічну підготовку. Підготовка інженерів-педагогів у політехнічних інститутах, незважаючи на певні недоліки, є значно ефективнішою, ніж підготовка таких педагогів в інших навчальних закладах. Причиною такої ситуації є реалізована в цих закладах модернізація навчального процесу, а саме: впровадження активних методів навчання, урізноманітнення освітніх пропозицій, співпраця між усіма суб'єктами, котрі здійснюють підготовку майбутніх інженерів-педагогів.

Слід відзначити, що професійна підготовка інженерів-педагогів в Україні є регламентованою державними документами освітньої галузі: державними стандартами, навчальними планами тощо. Незважаючи на існування стандартів вищої освіти, які до 2014 року визнавалися чіткими орієнтирами для всіх інших освітніх документів, порівняння навчальних планів з підготовки фахівців інженерно-педагогічної галузі в окремих вищих технічних навчальних закладах України засвідчило суттєві відмінності у визначенні навчальних предметів, їх кількості, а також в обсязі годин, призначених на їх опанування. Значні відмінності спостерігаються також у кількості семестрів, відведених на психолого-педагогічну підготовку.

Підготовка інженерів-педагогів здійснюється в межах цілісного системного навчального процесу. Основна умова існування і оптимального функціонування будь-якої системи полягає в забезпеченні її цілісності за рахунок взаємодії компонентів. Отже, підготовка інженерів-педагогів має бути цілісною системою, кожна з підсистем якої включає обидва наскрізні компоненти освіти: педагогічний і інженерний (економічний). При підготовці інженерів-педагогів необхідно реалізувати тісну взаємодію вказаних компонентів їх освіти, на що вказували дослідники [0]. Підготовка інженерів-педагогів здійснюється в ході професійної освіти, що припускає формування особистості, здатної до ефективної самореалізації в професійній сфері, до реалізації всіх компонентів інтеграційного процесу, до виконання повного спектру професійно-освітніх функцій.

На економічну складову в професійній підготовці майбутнього інженера-педагога економічного профілю, що забезпечується різними шляхами, звертали увагу сучасні українські дослідники – В. Ковальська, В. Кошелева, С. Хоменко та інші, проте здебільшого в наукових дослідженнях йдеться про інженерно-педагогічну підготовку як інтегрований процес формування професійних знань, умінь, навичок і застосування їх як у галузі інженерної діяльності, так і в педагогічній; і результат – сформовані якості особистості, необхідні для здійснення професійної діяльності інженера-педагога.

Інженерна складова такої діяльності залишається поза увагою, що пояснюємо намаганнями авторів подолати існуючі прогалини і неузгодженості у педагогічній складовій інженерно-педагогічної освіти, тенденцією до її посилення у зв'язку з актуальністю підготовки інженера-педагога до педагогічної діяльності.

Висновки. Спираючись на проведений аналіз досліджень професійної підготовки науковців, *професійну підготовку інженерів-педагогів економічного профілю* визначаємо як цілеспрямований, спеціально організований відповідно до вимог соціального замовлення (потреби у виконанні функцій економічної і економіко-педагогічної діяльності), інтегрований процес забезпечення спланованої, систематичної діяльності суб'єктів (викладачів і студентів) з формування професійної компетентності майбутніх фахівців, її вдосконалення, отримання досвіду реалізації під час виконання функцій економічної і педагогічної діяльності з підготовки економічних кадрів.

Провідна мета професійної підготовки у вищому навчальному закладі – забезпечити готовність фахівця до виконання належним чином професійних функцій, його конкурентоспроможність на ринку праці.

Перспективи подальших досліджень. У рамках подальшого наукового дослідження потребують питання забезпечення економічної складової професійної підготовки інженера-педагога економічного профілю, зокрема такого її напрямку як правова підготовка.

Список використаних джерел

1. Артюх С. Ф. Педагогические аспекты преподавания инженерных дисциплин : пособие для преподавателей / С. Ф. Артюх, Е. Э. Коваленко, Е. К. Белова и др. – Харьков : УИПА, 2001. – 210 с.
2. Борытко Н. М. В пространстве воспитательной деятельности : [монография] / Н. М. Борытко ; науч. ред. Н. К. Сергеев. – Волгоград : Перемена, 2001. – 181 с.
3. Васильева М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Васильева Марина Петрівна. – Харків : ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2003. – 432 с.
4. Волкова Т. В. Організаційно-методичні підходи до інтеграції педагогічної та комп'ютерно-інформаційної підготовки майбутнього інженера-педагога / Т. В. Волкова // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2006. – № 4 (11). С. 160-163.
5. Колісниченко Н. М. Професійний розвиток та професійна підготовка з управління: глобальний контекст [Електронний ресурс] / Н. М. Колісниченко. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07knmygk.htm>
6. Лазарев М. І. Полісистемне моделювання змісту технологій навчання загальноінженерних дисциплін : монографія / М. І. Лазарев. – Харків : Вид-во НФАУ, 2003. – 356 с.
7. Нероба Е. Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних закладах Польщі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Е. Нероба. – Київ, 2004. – 21 с.
8. Рекомендації щодо професійної орієнтації і професійної підготовки в галузі розвитку людських ресурсів № 150 від 23.06.1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_092
9. Сазонов Б. А. Болонский процесс: актуальные вопросы модернизации российского высшего образования / Б. А. Сазонов. — М. : МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2006. – 184 с.
10. Чепка О. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів в умовах навчального комплексу педагогічний коледж – педагогічний університет : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О. В. Чепка. – Черкаси, 2010. – 17 с.
11. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека / В. Д. Шадриков. – М. : Логос, 1996. – 320 с.

12. Шерстньова І. В. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх економістів [Електронний ресурс] / І. В. Шерстньова. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/317/84>

13. Training and Development in the Civil Service. Report for presentation. – Dublin : Stationery Office of the Department of Finance, 2000.

References

1. Artjuh, SF, Kovalenko, EJe, Belova, EK et al. 2001, *Pedagogicheskie aspekty prepodavaniya inzhenernykh disciplin*, Ukrainskaja inzhenerno-pedagogicheskaja akademija, Harkov.

2. Borytko, NM 2001, *V prostranstve vospitatelnoj dejatelnosti*, Peremena, Volgograd.

3. Vasylyeva, MP 2003, `Teoretychni osnovy deontolohichnoyi pidhotovky pedahoha`, Doct.ped.n. thesis, Kharkivskyy derzhavnyy pedahohichnyy instytut imeni Hryhoriya Skovorody, Kharkiv.

4. Volkova, TV 2006, `Orhanizatsiyno-metodychni pidkhody do intehratsiyi pedahohichnoyi ta kompyuterno-informatsiynoyi pidhotovky maybutnoho inzhenera-pedahoha`, *Naukovyy chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universyteta imeni MP Drahomanova*, Seriya no. 2, Kompyuterno-oriyentovani systemy navchannya, Kyiv, no. 4 (11), pp. 160-163.

5. Kolisnychenko, NM n.d., *Profesiynny rozvytok ta profesiyna pidhotovka z upravlinnya: hlobalnyy kontekst*, <<http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07knmygk.htm>>.

6. Lazarev, MI 2003, *Polisystemne modelyuvannya zmistu tekhnolohiy navchannya zahalnoinzhenernykh dystsyplin*, Vydavnytstvo Natsionalnoho farmatsevtichnoho universyteta, Kharkiv.

7. Neroba, E 2004, `Profesiyna pidhotovka inzheneriv-pedahohiv u vyshchyykh tekhnichnykh zakladakh Polshchi`, Kand.ped.n. abstract, Kyiv.

8. Mizhnarodna orhanizatsiya pratsi 1975, *Rekomendatsiyi shchodo profesiynoyi oriyentatsiyi i profesiynoyi pidhotovky v haluzi rozvytku lyudskykh resursiv no. 150 vid 23.06.1975 roku*, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_092>.

9. Sazonov, BA 2006, *Bolonskij process: aktualnye voprosy modernizacii rossijskogo vysshego obrazovaniya*, Moskovskij gosudarstvennyj tehničeskij universitet imeni NJe Bäumana, Moskva.

10. Chepka, OV 2010, `Profesiyna pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh navchalnoho kompleksu pedahohichnyy koledzh – pedahohichnyy universytet`, Kand.ped.n. abstract, Cherkasy.

11. Shadrikov, VD 1996, *Psihologija dejatelnosti i sposobnosti cheloveka*, Logos, Moskva.

12. Sherstnova, IV n.d., *Psyholoho-pedahohichni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh ekonomistiv*, <<http://vuzlib.com/content/view/317/84>>.

13. Training and Development in the Civil Service. Report for presentation 2000, Stationery Office of the Department of Finance, Dublin.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2016р.